

BESKÆFTIGELSESFREMME FOR VOKSNE MED ADHD I RANDERS KOMMUNE

Nyhedsbrev – Foråret 2009

ADHD-screeningstest rammer plet!

I forbindelse med projekt Beskæftigelsesfremme for voksne med ADHD, anvender Randers Kommune to test i screeningsarbejdet: ASRS-testen som er en selvtest borgeren selv udfylder, og Barkleys Quick-test, en interviewtest hvor sagsbehandlere og jobkonsulenter stiller en række spørgsmål til borgeren med særlig vægt på opmærksomheds- og impulsivitetsproblematik. En screeningstest er ikke et diagnosticeringsværktøj, men fortæller udelukkende om borgeren har *symptomer* på ADHD.

Indtil videre har 33 ud af 35 borgere, der på baggrund af en positiv symptom-screening er sendt videre til udredning, efterfølgende fået diagnosen ADHD. Screeningsværktøjet har således langt overgået projektets forventninger og resultaterne underbygger indtil videre antagelsen om, at indsatsen for borgere med skjulte psykiatriske diagnoser kan forbedres, hvis vi styrker det tværfaglige samarbejde mellem beskæftigelsesindsatsen og psykiatrien.

Screeningsarbejdet kræver frontløbere – og at man tør tale om tingene...

Det var ikke uden skepsis at sagsbehandlerne i Randers Kommune i foråret 2008 påbegyndte *spot&screen*-arbejdet for ledige med symptomer på ADHD. Og det er endnu ikke alle sagsbehandlere og jobkonsulenter der har taget de nye rutiner til sig. I projektet ser vi dog en klar tendens til, at stadig flere kolleger tager udfordringen op, oftest med det resultat, at proceduren afmystificeres. For borgere med opmærksomheds- og impulsivitetssymptomer reagerer oftest positivt når omgivelserne tør rette fokus mod problemerne. Måske fordi dette fokus ofte har manglet i den hidtidige aktiveringsindsats, og fordi at en snak om ADHD ofte sætter ord på følelser og fornemmelser som borgeren har haft svært ved at formulere.

Når først en enkelt kollega har taget udfordringen op og inddrager screening i samarbejde med borgeren, viser vores hidtidige resultater at initiativet smitter positivt af på andre kollegers lyst og vilje til at prøve de nye redskaber for borgere med beskæftigelses- og fastholdelsesproblemer.

En interview-test tager ca. ti minutter

Har man som sagsbehandler eller jobkonsulent først fået gang i en dialog med borgeren om ADHD-symptomer og typiske konsekvenser i forhold til opgaveløsning og forholdet til omgivelserne, kan

det være en god idé at opfordre borgeren til at foretage en selvtest. Den består af 18 spørgsmål og kan foretages på stedet, men det kan også være en idé at give borgeren testen med hjem sammen med relevant informationsmateriale. Her kan ADHD-foreningens folder ”Voksne med ADHD” anbefales.

Interview-testen bør udføres som opfølgning på selvtesten. Testen kræver ikke, at borgeren uddyber sine svar, og kan således udføres på ca. ti minutter.

Husk altid at få borgerens underskrift på en samtykkeerklæring før der gennemføres en interview-test.

Social færdighedstræning får gode evalueringer

I sidste nyhedsbrev stod vi overfor at igangsætte de første kognitive kursusforløb i ”social færdighedstræning” som vi kalder kurserne internt på Jobcenteret. Vi var i den forbindelse spændt på, om vi ville få bekræftet den medicinske forsknings antagelse om en positiv effekt af kombinationen medicin - kognitive forløb.

Der er siden oktober måned afholdt fem 4-ugers forløb i social færdighedstræning, og deltageres respons har været endog meget positiv. Mange deltagere giver udtryk for, at kurset er det første aktiveringstilbud de reelt har haft et udbytte af – netop fordi der fokuseres på de adfærdsmønstre der har været deltageres barriere for at fastholde tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Hvad er social færdighedstræning?

Det kognitive koncept vi benytter i Randers Kommune baserer sig på ni grundlæktioner, der hver især er rettet mod 5-7 deltagers evne til at indgå i samarbejdsrelationer, evnen til at være assertiv, evnen til at løse konflikter konstruktivt m.v. Gennem rollespil og diskussionsøvelser tilegner deltagerne sig metoder og værktøjer som gør det lettere for dem at agere socialt, såvel i privatlivet som på arbejdspladsen.

Deltagerne har to kursuslektioner hver 2. dag i fire uger, men flere hold har udtrykt ønske om at lektionstallet udvides til tre pr. gang. Ønsket skyldes ikke mindst deltageres behov for at få god tid til at få talt ud med instruktør og holdkammerater om de tanker man har gjort sig siden forrige lektion – i sig selv et udtryk for at kurserne har en konstruktiv, fremadrettet funktion.

Social færdighedstræning er ikke kun for ADHD´ere. Alle med adfærds- og aggressionsproblemer kan have stor glæde af at stifte bekendtskab med assertionstræning. Således sagde en kursusedtager ved en slutevaluering: ”Dette kursus burde være obligatorisk i folkeskolens 8. klasser”.

Mange pårørende vil gerne inddrages

I Randers Kommune har vi for en del af projektdeltageres vedkommende oplevet et stort engagement fra familie og venner som ønsker at støtte op om borgeren i projektperioden. Der er meget vundet ved at inddrage de pårørendes ressourcer, bl.a. et stabilt fremmøde i forbindelse med det psykiatriske udredningsarbejde.

For at optimere inddragelsen af de pårørende, har vi i projektet valgt at lade deltagerne invitere 2 gæster hver til de obligatoriske informationsarrangementer. Her har såvel projektdeltagere som pårørende mulighed for at stille spørgsmål til projektets psykiatriske konsulent, efter at denne har holdt et oplæg. I oplægget fortælles der med hjælp af dias m.m. om de medicinske kriterier for ADHD-diagnosen, medicinske behandlingsmuligheder samt fordelene ved at man som ADHD´er deltager i kognitive terapiforløb (assertionstræning/social færdighedstræning).

Desværre er det ikke alle deltagere der har pårørende at medbringe. Social isolation og ensomhed er udbredt blandt voksne med ADHD.

Et godt kursus giver gruppesammenhold – projektklub er nu etableret

For mange projektdeltagere er kurset i social færdighedstræning deres første succesoplevelse i et læringsrum. Dette, kombineret med den fælles referenceramme som deltagerne møder hinanden med, betyder, at der opstår tætte relationer mellem de 5-7 deltagere som er på hvert hold. For at fastholde deltagerne i de positive relationer, har vi i Randers stillet et klublokale til rådighed for alle deltagere der har gennemgået kurset i social færdighedstræning. Således mødes interesserede hver mandag et sted i Randers midtby, med mulighed for at lave mad sammen, støtte hinanden og udveksle erfaringer omkring bl.a. praktik og jobafprøvning. Klubben er med til at give deltagerne en følelse af ejerskab til projektet, ligesom etableringen af nye venskaber er en vigtig forudsætning for følelsen af at komme videre med livet.

Når medicinen ikke virker

Desværre er det ikke alle projektdeltagere der har lige stor gavn af den medicinske behandling. Et problem vi på forhånd vidste vi ville støde ind i. Og her viser sig en tydelig tendens i retning af, at de deltagere der har glæde af medicinen, også er de der får det største udbytte af de efterfølgende kursus- og praktikinitiativer. Sammenhængen er logisk: medicinen øger evnen til koncentration og opmærksomhed – således også evnen til at lytte, komme i konstruktiv dialog og derved få udbytte af et kursusforløb.

En overvejelse vi i øjeblikket gør os, er, om forløbet i social færdighedstræning skal intensiveres og forlænges for gruppen der ikke har nytte af medicinen. Reelt er de pædagogiske forløb eneste bud på en indsats for denne gruppe af ADHD'ere.

En god mentor er afgørende for succes i praktikforløbet

I umiddelbar forlængelse af kurset i social færdighedstræning starter deltagerne i praktikforløb. Nogle deltagere har så stort udbytte af medicinen alene, at de selv har fundet praktikpladsen inden de starter på kurset, og flere har bedt om lov til at springe kurset over af samme grund (kurset er dog obligatorisk).

I praktikdelen er der i de fleste tilfælde tilknyttet en mentor som er vidende om deltagerens ADHD-problematik. Dette har to positive følgevirkninger: Dels føler deltageren tryghed på arbejdspladsen, idet der altid er en kollega som man kan henvende sig til, og som kender til de forudsætninger man møder op med. Dels tilføres arbejdspladsen viden om voksne med ADHD, en viden der er central hvis rummeligheden på fremtidens arbejdsmarked også skal komme de 100.000 voksne med ADHD til gavn.

Succes i praktikforløbet er af central betydning for deltagernes tro på en ny start i arbejdslivet. Mange nydiagnosticerede ADHD'ere har en række afbrudte aktiverings- og praktikforløb med i rygsækken, og har derfor grundlæggende behov for en succesoplevelse i forbindelse med projektforløbet. Dette gælder naturligvis ikke mindst for de 20-25% der ikke har fuld gavn af den medicinske behandling, og som derfor har endnu mere brug for den tryghed, forståelse og kontakt som tilknytningen til en god mentor kan bibringe.

De næste skridt: Kommer deltagerne i arbejde?

Randers Kommune håber med ADHD-projektet at anvise veje til hvordan vi på landets Jobcentre bliver bedre til at hjælpe voksne med ADHD til selvforsørgelse på en gennemtænkt og værdig måde. Derfor er det centrale succeskriterium i de resterende to år af projektperioden selvfølgelig, at det lykkes os at hjælpe deltagerne i arbejde og uddannelse – og ikke mindst at fastholde dem i disse forløb.

De aktuelle økonomiske konjunkturer har ikke gjort det nemmere at finde plads til gruppen på det rummelige arbejdsmarked. Omvendt indeholder mange voksne med ADHD så stort et arbejdsmarkedspotentiale, at modellen for inklusion fortsat skal afprøves.

Informationsfoldere som kan anbefales:

”Voksne med ADHD” – udgivet af ADHD-foreningen – download på www.adhd.dk

”ADHD hos Voksne” – udgivet af Novartis Neuroscience – skriv.til@novartis.com

”Medicin til ADHD – Er det doping ?” - Syddansk Universitet – skriv.til@novartis.com

Vedhæftet til dette nyhedsbrev:

Aktivitetsoversigt/flowdiagram for Beskæftigelsesfremme for voksne med ADHD i Randers

ASRS-test m. kontrolskabelon

Barkleys Quicktest (interview-test)

Næste Nyhedsbrev:

Udgives online i september måned 2009.

Videresend Nyhedsbrevet til alle relevante kolleger, institutioner, forvaltninger og interesseorganisationer i din kommune.

Kontakt projektet på adhd@randers.dk for at tilmelde nye modtagere af nyhedsbrevet.

Med venlig hilsen

Jakob Terp

Projektleder

Social- og Arbejdsmarked/ Jobcenter Randers

Randers Kommune